

ขั้นวิมุติสะมังคีธรรมะ

โพสท์ในลานธรรมเสวนา กระตุ้ที่ 006401 - โดยคุณ : คนป่า

K_anatta@hotmail.com [15 ก.ย. 2545]

เนื้อความ :

คำสอนนี้ คนป่าได้มาตอนที่ตีตีวีปัสสนุกิเลส ด้วยความเทิดทูนเหนือเกล้าเหนือกระหม่อม จึงนำมาฝากเพื่อนลานธรรมให้อ่านแล้วทำ จะพันร้อยเปอร์เซ็นต์

ขั้นวิมุติสะมังคีธรรมะนะมัตถุสสะตัสสะ ปัญจะธรรมะขันธานี

ข้าพเจ้าขอนอบน้อมซึ่งพระสุคต บรมศาสดาสักกมุนีสัมมาสัมพุทธเจ้า แลพระนวโลกุตตรธรรม 9 ประการ แลเอริยสงฆ์สาวก บัดนี้ข้าพเจ้าจักกล่าวซึ่งธรรมขั้นนี้ โดยสังเขปตามสติปัญญา ฯ

ยังมีท่านหนึ่งรักตัวคึกคักทุกข์ อยากได้สุขพ้นภัยเที่ยวผายผัน เขาบอกว่าสุขมีที่ไหนก็อยากไปแต่เที่ยวหมั่น ไปมาอยู่ช้านาน นิสยท่านนั้นรักตัวกลัวตายมาก อยากจะพ้นแท้ ๆ เรื่องแก่ตาย วันหนึ่งท่านรู้จริงถึงสมุทัยพวกสังขาร ท่านก็ปะถ้ำสนุกสุขไม่หายเปรียบเหมือนดังกายนี้เอง ชะงอกถ้ำสนุกทุกข์กลายเป็นแสนสบายรู้ตัวเรื่องกล้านั้น เขา ทำเมิน (เมิน = มอง) ไปเมินมาอยู่หน้าเขา จะกลับไปป่าวร่องซึ่งพวกพ้องเล่า ก็กลัวเขาเหมาว่าเป็นบ้าบอ ผู้ที่อยู่ผู้เดียวหาเรื่องเครื่องสงบ เป็นอันจบเรื่องคิดไม่คิดต่อ ดีกว่าเที่ยวรุ่มร่ามทำสอพลอ เดียวถูกขยอถูกติเป็นเรื่องเครื่องรำคาญฯ

ยังมีบุรุษคนหนึ่งอีกกลัวตายน้ำใจฝ่อ มาหาแล้วพูดตรง ๆ น่าสงสาร ถามว่าท่านพากเพียรมาก็ช้านาน เห็นธรรมที่จริงแล้วหรือยังที่ใจหวัง เอ๊ะทำไมจึงรู้ใจฉัน บุรุษนั้นก็อยากอยู่อาศัย ท่านว่าดี ๆ ฉันทอนุโมทนา จะพาคุณเขาใหญ่ถ้ำสนุกทุกข์ไม่มี คือกายคตาสติภาวนา ชมเล่นให้เย็นใจหายเดือดร้อน หนทางจรรยวงค์ จะไปหรือไม่ไปฉันไม่เกณฑ์ ไซ้หลอกล่อกความให้ตามจริง แล้วกล่าวปฤษณาทำให้ตอบ ปฤษณานั้นว่า ระวัง คืออะไร ตอบว่าระวังเร็ว คือวิญญาณอาการไว เดินเป็นแถวตามแนวกัน สัญญาตรงไม่สงสัย ใจอยู่ในวังไปมา สัญญาเหนียวภายนอกหลอกลวงจิต ทำให้คิดวุ่นวายเที่ยวส่ายหา หลอกเป็นธรรมต่าง ๆ อย่างมายา ถามว่าห้าขั้นนี้ใครพ้นจนทั้ง

ปวง แก้วว่าใจซีพันอยู่คนเดียว ไม่เกาะเกี่ยวพัวพันติดสินพิษหวง หมดที่หลงอยู่เดียว
ดวง สัญญาลวงไม่ได้หมายหลงตามไป ถามว่าที่ว่ตายใครเขาตายที่ไหนกัน แก้วว่า
สังขารเขาตายทำลายผล ถามว่าสิ่งใดก่อให้ต่อวน แก้วว่ากลสัญญาพาให้เวียน เชื้อ
สัญญาจึงผิดติดยินดี ออกจากภพนี้ไปภพนั้นเกี่ยวพันเหียน เลยลิมจิตจำปิตสนธิ
เนียน ถึงจะเพียรหาธรรมก็ไม่เห็น ถามว่าใครกำหนดใครหมายเป็นธรรม แก้วว่าใจ
กำหนดใจหมายเรื่องหาเจ้าสัญญานั้นเอง คือว่าคิดว่ชั่วผลักติดรักชัง ถามว่ากินหนเดียว
ไม่เกี่ยวกิน แก้วว่าลีนอยากดูรู้ไม่หวัง ในเรื่องเห็นต่อไปหายรุงรัง ใจก็นั่งแท่นนั่งทิ้ง
อาลัย ถามว่าสระสี่เหลี่ยมเปี่ยมด้วยน้ำ แก้วว่าธรรมลีนอยากจากสงสัย สะอาดหมดราศี
ไม่มีภัย สัญญาในนั้นพรากสังขารชั้นนั้นไม่กวน ใจจึงเปี่ยมเต็มที่ไม่มีพร่อง เฝียบ
ระงับดวงจิตไม่คิดครวญ เป็นของควรรวมขึ้นทุกคืนวัน แม้ได้สมบัติทิพย์สักสิบแสน ก็
ไม่เหมือนรู้จริงทั้งสังขาร หมดความอยากเป็นยิ่งสิ่งสำคัญ จำอยู่ส่วนจำไม่กำเกิน ใจไม่
เพลินทั้งสิ้นหายคืนรน เหมือนดั่งว่ากระจกส่องเงาหน้าแล้วอย่าคิด ติดสัญญา เพราะว่
สัญญานั้นเหมือนดั่งเงา อย่าได้เมาไปตามเรื่องเครื่องสังขาร ใจยับจับใจที่ไม่ปน ไหว
ส่วนตนรู้แน่เพราะแปรไป ใจไม่เที่ยงของใจไซ้ต้องว่า รู้ชั้นห้าต่างชนิดเมื่อจิตไหว แต่
ก่อนนั้นหลงสัญญาว่เป็นใจ สำคัญว่ในว่านอกจึงหลอกลวง คราวนี้ใจเป็นใหญ่ไม่
หมายพึ่ง สัญญาหนึ่งสัญญาใดมิได้หวง เกิดก็ตามดับก็ตามสิ่งทั้งปวง ไม่ต้องหวงไม่
ต้องกันหมู่สัญญา เปรียบเหมือนขึ้นยอดเขาสูงแท้แลเห็นดิน แลเห็นสิ้นทุกตัวสัตว์ แก้ว
ว่า สูงยิ่งนัก แลเห็นเรื่องของตนแต่ต้นมา เป็นมรรคาทั้งนั้นเช่นบันได ถามว่าน้ำขึ้นลง
ตรงสัจจันนั้นหรือ ตอบว่าสังขารแปรแก้ไม่ได้ ธรรมดากรรมแต่งไม่แกลิ่งใคร ขึ้นผลัก
ไสจับต้องก็หมองมัวชั่วในจิต ไม่ต้องคิดขัดธรรมดาสภาวะสิ่งเป็นจริงฯ

ดีชั่วตามแต่เรื่องของเรื่องเปลื้องแต่ตัว ไม่พัวพันสังขารเป็นการเย็น รู้จักจริงต้อง
ทั้งสังขารที่ผันแปรเมื่อแลเห็น เมื่อแล้วปล่อยได้คล่องไม่ต้องเกณฑ์ ธรรมก็เย็นใจระงับ
รับอาการ ถามว่าห้าหน้าที่มีครบกัน ตอบว่าชั้นแบ่งแจกแยกห้าฐานเรื่องสังขาร ต่าง
กองรับหน้าที่มีกิจการ จะรับงานอื่นไม่ได้เต็มในตัว แม้ลาภยศสรรเสริญเจริญ
สุข นิินทาทุกข์เสื่อมยศหมดลาภทั่ว รวมลงตามสภาพตามเป็นจริง ทั้งแปดอย่างใจไม่
หันไปพันพัว เพราะว่รูปร่างชั้นก็ทำแก้ไขมิได้เว้น นามก็มีได้พักเหมือนจักรยนต์ เพราะ
รับผลของกรรมที่ทำมา เรื่องดีพาเพลินเพลินเจริญใจ เรื่องชั่วขุ่นวุ่นจิตคิดไม่
หยุด เหมือนไฟจุดจิตหมองไม่ผ่องใส นึกขึ้นเองทั้งรักทั้งโกรธไปโทษใคร อยากรู้ไม่แก้

ไม่ตายได้หรือคน เป็นของพันวิสัยจะได้เซย เช่นไม่อยากให้จิตเที่ยวคิดรู้ อยากให้อยู่ เป็นหนึ่งหวังพึ่งเฉย จิตเป็นของผันแปรไม่แน่เลย สัญญาเคยอยู่ได้บ้างเป็นครั้งคราว ถ้า รู้เท่าธรรมดาทั้งห้าขั้น ใจนั้นก็ขาวสะอาดหมดมลทินสิ้นเรื่องราว ถ้ารู้ได้อย่างนี้จึงดี ยิ่ง เพราะเห็นจริงถอนหลุดสุดวิถี ไม่ฝ่าฝืนธรรมดาตามเป็นจริง จะจนจะมีตามเรื่อง เครื่องนอกใน ดีหรือชั่วต้องดับเลื่อนลับไป ยึดสิ่งใดไม่ได้ตามใจหมาย ใจไม่เที่ยงของ ใจไหววิบวับ สังกัดจับรู้ได้สบายยิ่ง เล็กบังใหญ่รู้ไม่ทันขั้นขั้นบังธรรมมิดคิดที่นี้ มัวดู ขั้นธรรมไม่เห็นเป็นรูปไป ส่วนธรรมมีใหญ่กว่าขั้นนั้นไม่แล

ถามว่ามีไม่มี ไม่มีมีนี่คืออะไร ที่นี้คิดหมดคิดแก้ไม่ไหว เชิญชี้ให้ชัดทั้งธรรมดา แปล โปรดแก้เถิด ที่ว่าเกิดมีต่าง ๆ ทั้งเหตุผล แล้วดับไม่มีชัดใช้สัตว์คน นี้ข้อต้นมีไม่มี อย่างนี้ตรงข้อปลายไม่มีมี นี่เป็นธรรม ที่ลึกถ้าใครพบจบประสงค์ ไม่มีสังขารมี ธรรมที่มั่นคง นั้นแลองค์ธรรมเอกวิเวกจริง ธรรมเป็นหนึ่งในไม่แปรผัน เลิศภพสงบ ยิ่ง เป็นอารมณ์ของใจไม่ไหวติง ระวังนั่งเงียบสงบชัดกับใจ ใจก็สร้างจากเมหาหยาเร่า ร้อน ความอยากถอนได้หมดปลดสงสัย เรื่องพัวพันขั้น ๕ ซาลิ้นไป เครื่องหมุนใน ไตรจักรก็หักลง ความอยากใหญ่ยิ่งก็ทิ้งหลุด ความรักหยุดหายสนิทสิ้นพิษหวง ร้อน ทั้งปวงก็หายหมดค้างใจจงๆ

เชิญโปรดชี้บอกอย่างหนทางใจ สมุทัยของจิตที่ปิดธรรม แก้วว่าสมุทัยกว้างใหญ่ นัก ย่อลงก็คือความรักบีบใจอาลัยขั้น ถ้าธรรมมีกับจิตเป็นนิจนิรันดร เป็นเล็กกัน สมุทัยมิได้มี จงจำไว้อย่างนี้วิถีจิต ไม่ต้องคิดเวียนวนจนปนปี ธรรมไม่มีอยู่เป็นนิจคิด ยินดี ใจตกที่สมุทัยอาลัยตัว ว่าอย่างย่อทุกข์กับธรรมประจำจิต เอาจนคิดรู้เห็นจริงจึง เย็นทั่ว จะสุขทุกข์เท่าไรมิได้กลัว สร้างจากเครื่องมัวคือสมุทัยไปที่ดี รู้เท่านี้ก็คลายหาย ร้อน พอพักผ่อนเสาะแสวงหาทางหนี จิตรู้ธรรมลืมจิตที่ติดรูป ใจรู้ธรรมที่เป็นสุขขั้น ทุกข์แท้แน่ประจำ ธรรมคงธรรม ขั้นคงขั้นเท่านั้น และคำว่าเย็นสบายหาย เดือดร้อน หมายจิตถอนจากผิดที่ติดแท้ แต่ส่วนสังขาระขั้นปราศจากสุขเป็นทุกข์ แท้ เพราะต้องแก้ไขตายไม่วายวัน จิตรู้ธรรมที่ล้ำเลิศ จิตก็ถอนจากผิดเครื่องเศร้าหมอง ของแสดง ผิดเป็นโทษของใจอย่างร้ายแรง เห็นธรรมแจ้งถอนผิดหมดพิษใจ จิตเห็น ธรรมดีสิ้นที่พันผิด พบปะธรรมเปลื้องเครื่องกระตัน มีสติอยู่ในตัวไม่พัวพัน เรื่องรัก ขั้นขาดสิ้นหายยินดี สิ้นรูปที่ทั้งปวงหมดห่วงใย ถึงจะคิดก็ไม่ห้ามตามนิสัย เมื่อไม่ห้าม กลับไม่ฟุ้งพันยุ่งไป ฟังรู้ได้ว่าบาปมีขึ้นเพราะขึ้นจริง ตอบว่าบาปเกิดได้เพราะไม่รู้ ถ้า

ปิดประตูเวลาได้สบายยิ่ง ชั่วทั้งปวงเจียบหายไม่ไหวติง ชั้นชั้ทุกสิ่งย่อมทุกข์ไม่สุข
เลย แต่ก่อนข้าพเจ้ามีคิขเวลาเหมือนเข้าถ้ำ อยากเห็นธรรมยิดใจจะให้เฉย ยิดความจำว่า
เป็นใจหมายจนเคย เลยเพลินเซยชมจำทำมานาน ความจำผิดปิดไว้ไม่ให้เห็น จึงหลง
เล่นชั้นชั้หน้าสงสาร ให้อยกตัวอดคนพันประมาณ เทียวระรานคิคนอื่นเป็นพื้นไปไม่
เป็นผล เทียวคุโทษคิคนอื่นนั้นขึ้นใจ เหมือนก่อไฟเผาตัวต้องมัวมอม ใครผิดถูกคิชั่วก็
ตัวเขา ใจของเราเพียรระวังตั้งถนอม อย่าให้ออกุศลวนมาตอม ควรถึงพร้อมบุญกุศลผล
สบาย เห็นคิคนอื่นเขาชั่วตัวก็คิ เป็นราก็ยิดชั้นชั้ที่มั่นหมาย ยิดชั้นชั้ต้องร้อนแท้เพราะแก่
ตาย เลยชั้ร้ายกิเลสกลุ่มเข้ารุมกววน เต็มทั้งรักทั้งโกรธโทษประจักษ์ ทั้งกลัวนักหนัก
จิตคิคิดโหยหวน ชั้อารมณ์กามห้ากิมาชวน ยกกระบวนทุกอย่างต่าง ๆ ไป เพราะยิด
ชั้นชั้ทั้ง ๕ ว่าของตน จึงไม่พ้นทุกข์ภัยไปได้না ถ้ารู้โทษของตัวแล้วอย่าซาเฉย คุ
อาการสังขารที่ไม่เที่ยงรำไปให้ใจเคย คงได้เซยชมธรรมะอันเอกวิเวกจิต ไม่เที่ยงนั้น
หมายใจไหวจากจำ เห็นแล้วชั้คุ ๆ อยู่ที่ไหว พออารมณ์นอกดัดบระงับไปหมดปรากฏ
ธรรม เห็นธรรมแล้วยอมหายวุ่นวายจิต ๆ นั้นไม่คิคิดคุ จริ่งเท่านี้หมดประตู รู้ไม่รู้อย่าง
นี้วิถิใจ รู้เท่าที่ไม่เที่ยง จิตคิค้นพันริเริ่ม คงจิตคิเดิมอย่างเที่ยงแท้ รู้คิค้นจิตคิพันจากคิคิดทั้ง
ปวงไม่ห้วง ถ้าออกไปปลายจิตคิคิค้นที่ คำที่ว่ามิดนั้นเพราะจิตคิคิดหวงคิ จิตคิหวงนี้
ปลายจิตคิคิคิดออกไป จิตคิค้นคิเมื่อธรรมะปรากฏหมดสงสัย เห็นธรรมะอันเลิศล้ำ
โลกา เรื่องคิคิค้นวุ่นหามาแต่ก่อน ก็เลิกถอนเปลื้องปลดได้หมดสิ้น ยังมีทุกข์ต้องหลบ
นอนกับกินไปตามเรื่อง ใจเซียงจิตคิค้นจิตคิคิไม่ครวญ ธรรมคิของจิตคิก็ต้องคิคินึก พอ
รู้สึกจิตคิค้นพันโหยหวน เจียบสงัดจากเรื่องเครื่องรบกวน ธรรมคิสังขารปรากฏหมด
ด้วยกัน เสื่อมทั้งนั้นคงที่ไม่มีเลย ระวังใจเมื่อจำทำละเอียด มักจะเบียดให้จิตคิไปคิ
เฉย ใจไม่เที่ยงของใจชั้ให้เคย เมื่อถึงเอยหากรู้เองเพลงของใจ เหมือนคิขมายาที่
หลอกลวง ท่านว่าวิปัสสนูปกิเลส จำแลงเพศเหมือนคิขจริงที่แท้ไม่ใช่จริง รู้คิค้นเอง
หมายนามว่าความเห็น ไม่ใช่เซ้นฟังเข้าใจชั้ในไต่ถาม ทั้งตรีกรตรงแยกแยะแยะรูป
นาม ก็ใช้ความเห็นเองจงเล็งคุ รู้คิค้นเองใช้เพลงคิคิด รู้คิค้นจิต ๆ จิตคิค้นพันโหยหวน คิ
จิตคิรู้ตัวแน่ว่าสังขารเรื่องแปรปรวน ใช้กระบวนไปคุหรือรู้อะไร รู้คิอยู่เพราะหมายคุก็
ไม่ใช่ จิตคิรู้จิตคิเองเพราะเพลงไหว จิตคิรู้ไหว ๆ ก็จิตคิคิคิดกันไป แยกไม่ได้ตามจริงคิ
เดียวกัน จิตคิเป็นสองอาการเรียกว่าสัญญาพาพัวพัน ไม่เที่ยงนั้นก็ตัวเองไปเล็งใคร ใจคิ
เสื่อมของตัวก็พันมัวมิด ใจก็จิดคิสิ้นรหมดสงสัย ขาคคิค้นคิว่าหาเรื่องเครื่องนอก

ใน ความอาลัยทั้งปวงก็ร่วงโรย ทั้งโอรสรักเครื่องหนักใจก็ไปจาก เรื่องใจอยากก็หยุด ได้หายหวนโหย พันหนักใจทั้งหลายโอดโอย เหมือนฝนโปรยใจ ใจเย็นเห็นด้วยใจ ใจเย็นเพราะไม่ต้องเทียมมองคน รู้จิตต้น – ปัจจุบันพันห้วนไหว ดีหรือชั่วทั้งปวงไม่ห่วงใย ต้องดับไปทั้งเรื่องเครื่องรุงรัง อยู่เงียบ ๆ ดันจิตไม่คิดอ่าน ตามแต่การของจิต ลื่นคิดหวัง ไม่ต้องวุ่นต้องวายหายระวัง นอนหรือนั่งนึกพันอยู่ต้นจิต ท่านชิมรรคพึงหลักแหลม ช่างต่อแถมกว้างขวางสว่างไสว ยังอีกอย่างทางใจไม่หลุดสมุทัย ของโปรดชี้ให้พิสดารเป็นการดี ตอบว่าสมุทัยคืออาลัยรัก เพลินยิ่งนักทำภพใหม่ไม่หน่ายหนี ว่าอย่างต่ำกามะคุณห้าเป็นราคะ อย่างสูงชี้สมุทัยอาลัยฉาน ถ้าจะจับตามวิถีมีในจิต ก็เรื่องคิดเพลินไปในสังขาร เพลินทั้งปวงเคยมาเสียช้านาน กลับเป็นการดีไปให้เจริญจิตไปในส่วนที่ผิดก็เลยแตกกิ่งก้านฟุ้งชานใหญ่ เทียวเพลินไปในผิดไม่คิดเงิน สิ่งได้ชอบอารมณ์ก็ชมเพลิน เพลินจนเกินลืมหิวไม่กลัวภัย เพลินดูโทษคนอื่นตื่นด้วยชั่ว โทษของตัวไม่เห็นเป็นไฉน โทษคนอื่นเขามากสักเท่าไร ไม่ทำให้เราตกนรกเลย ฯ

โทษของเราเศร้าหมองไม่ต้องมาก ส่งวิบากไปตกนรกแสนสาหัส หมั่นดูโทษตนไว้ให้ใจเคยเว้นเสียซึ่งโทษนั้น คงได้เชยชมสุขพันทุกขภัย เมื่อเห็นโทษตนชัดรีบตัดทิ้ง ทำอ้อยอิงคิดมากจากไม่ได้ เรื่องอยากดีไม่หยุดคือตัวสมุทัย เป็นโทษใหญ่กลัวจะไม่ดีนี้ก็แรง ดีเลไม่ดีนี้เป็นพิษของจิตนัก เหมือนไขหนักถูกต้องของแสง กำริบโรคด้วยพิษผิดสำแดง ธรรมไม่แจ้งเพราะอยากดีนี้เป็นเค็ม ความอยากดีมีมากมักลากจิต ให้เที่ยวคิดวุ่นไปจนใจเหิม สรรพชั่วมวลหมองก็ต้องเต็ม ผิดยิ่งเพิ่มรำไปไกลจากธรรม ที่จริงชี้สมุทัยนี้ใจฉันทราม ฟังเนื้อความไปข้างนุงทางยั้งยั้ง เมื่อชิมรรคพึงใจไม่ไหวติง ระวังนั่งใจสงบจับกันที่ ฯ

อันนี้ชื่อว่า จันระวิมุติสะมังคีธรรมะประจำอยู่กับที่ ไม่มีอาการไปไม่มีอาการมา สภาวะธรรมที่เป็นจริงสิ่งเดียวเท่านั้น และไม่มีเรื่องจะแหวะเวียน ลื่นเนื้อความแต่เพียงเท่านั้น ฯ

(ผิดหรือถูกจงใช้ปัญญาตรองดูให้รู้เถิด ฯ)

พระภุชงค์โต ฯ (หมั่น)

วัดสระประทุมวันเป็นผู้แต่ง ฯ

จากคุณ : คนป่า K_anatta@hotmail.com [15 ก.ย. 2545]

